

155**OBWIESZCZENIE ZARZĄDU NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**

z dnia 17 lutego 2000 r.

w sprawie ogłoszenia informacji o działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 1998 r.

Na podstawie art. 88h ust. 4 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, z 1995 r. Nr 90, poz. 446, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622, z 1997 r. Nr 46, poz. 296, Nr 88, poz. 554, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770, Nr 133, poz. 885, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 1999 r. Nr 101, poz. 1178) ogłasza się w załączniku do

niniejszego obwieszczenia informację o działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 1998 r.

Prezes Zarządu Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

M. Zajączkowska

Załącznik do obwieszczenia Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z dnia 17 lutego 2000 r. (poz. 155)

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W 1998 R.

Wstęp

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zwany dalej „Narodowym Funduszem”, jest elementem systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce, a jako państwowy fundusz celowy należy wraz z wojewódzkimi funduszami do sektora finansów publicznych.

Narodowy Fundusz, finansując ochronę środowiska i gospodarkę wodną, wspierał realizację polityki ekologicznej państwa, a także proces przygotowania polskiej gospodarki do uzyskania standardów Unii Europejskiej.

W 1998 r. krajowe środki finansowe, będące w dyspozycji Narodowego Funduszu, pochodziły głównie z pozyskiwanych, na podstawie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz odrębnych ustaw, opłat za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz kar za nieprzestrzeganie jego wymogów, a także zwrotów rat pożyczek.

W 1998 r. działalność Narodowego Funduszu koncentrowała się na dofinansowywaniu przedsięwzięć ekologicznych, przede wszystkim w zakresie ochrony wód, ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony powierzchni ziemi.

Do najważniejszych zadań ekologicznych, dofinansowanych ze środków Narodowego Funduszu w 1998 r., należały:

- 1) budowa i modernizacja urządzeń ograniczających emisję gazów i pyłów,
- 2) modernizacja kotłowni i ciepłowni oraz systemów grzewczych,
- 3) budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji komunalnych,
- 4) kontynuacja budowy dużych zbiorników wodnych,
- 5) budowa składowisk odpadów oraz spalarni odpadów medycznych i zakładów utylizacji odpadów,
- 6) rekultywacja terenów zdegradowanych działalnością górniczą.

W 1998 r. wdrożono nowy system rozpatrywania i oceny wniosków. Kontynuowano również prace nad strategią działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

1. Źródła środków finansowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz uzyskał w 1998 r. z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska i naruszanie jego wymagań kwotę w wysokości 679,9 mln zł, tj. 94% planu. Porównując tę kwotę z wielkością środków pozyskanych z tego źródła w 1997 r., należy wskazać na jej 4-procentowy wzrost. Wpływy z opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych wyniosły w ubiegłym roku 89 mln zł, co stanowi 81% planu. Ogółem przychody Narodowego Funduszu ze źródeł krajowych, wraz ze zwrotem rat pożyczek oraz dochodami z działalności finansowej i kapitałowej, wyniosły w 1998 r. 1 565,7 mln zł.

2. Skala i kierunki pomocy finansowej na cele proekologiczne

Wydatki środków krajowych w 1998 r. wyniosły 1 179,0 mln zł. Łączna kwota wydatków w postaci pożyczek, dotacji, dopłat do kredytów preferencyjnych, a także dokonanych w 1998 r. umorzeń wyniosła 972,6 mln zł. Zrealizowana pomoc z funduszy geologicznego i górniczego, w wyniku załamania się wpływów z tytułu opłat eksploatacyjnych (w 1998 r. — 89 mln zł), wyniosła tylko 96,7 mln zł.

Narodowy Fundusz kierował pozostające w jego dyspozycji środki finansowe na 10 dziedzin, z czego największy udział miały: ochrona wód (53%), ochrona atmosfery (32%) oraz ochrona powierzchni ziemi (6%).

Efekty ekologiczne, realizowanych ze środków Narodowego Funduszu przedsięwzięć, prezentuje tablica.

Lp.	Wyszczególnienie	Efekty oczekiwane z umów zawartych w 1998 r.	Efekty uzyskane w 1998 r. z umów wcześniej zawartych
1	2	3	4
1	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń:		
	— dwutlenku siarki	tys. Mg/rok 80,43	34,14
	— pyłów ogółem	tys. Mg/rok 3,92	3,72
	— tlenków azotu	tys. Mg/rok 2,82	9,18
	— tlenku węgla	tys. Mg/rok 2,37	12,94
2	Stworzenie warunków do oczyszczania ścieków w ilości	tys. m ³ /d 598,9	549,8

1	2	3	4
3	Wybudowanie kolektorów km	473,6	426,2
4	Zwiększenie pojemności zbiorników retencyjnych tys. m ³	18 853,0	132 995,0
5	Wybudowanie lub modernizacja oczyszczalni ścieków szt.	47	65
6	Wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków szt.	36	131
7	Wybudowanie przepompowni ścieków o łącznej przepustowości m ³ /h	925	357
8	Wykonanie wałów przeciwpowodziowych km	—	8,6
9	Regulacja rzek km	—	10,6
10	Budowa sieci wodociągowej km	—	73,6
11	Budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody szt./m ³ /d	2/108	18/1 844,4
12	Uzyskanie dalszych pojemności składowisk odpadów tys. m ³	—	1 390,0
13	Wybudowanie bunkra do składowania szkodliwych odpadów o pojemności roboczej m ³	—	4 400
14	Stworzenie warunków do zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni miejskich Mg/rok	—	3 000
15	Stworzenie warunków do odzysku surowców wtórnych Mg/rok	—	2 400
16	Stworzenie warunków do produkcji kompostu Mg/rok	—	12 000
17	Stworzenie warunków do unieszkodliwiania odpadów medycznych Mg/rok	—	650

Dzięki pomocy finansowej Narodowego Funduszu nastąpiła poprawa stanu środowiska przyrodniczego oraz poprawa poziomu edukacji ekologicznej społeczeństwa, w szczególności poprzez tworzenie i rozwijanie ośrodków edukacji ekologicznej oraz przyrodniczej, a także wykorzystanie w tym celu środków masowego przekazu.

3. Gospodarowanie środkami finansowymi w 1998 r.

W 1998 r. zawartych zostało 565 umów pożyczek i dotacji na łączną kwotę 1 137,2 mln zł z przeznaczeniem na zadania, których wartość kosztorysowa wynosiła 3 617,7 mln zł. Średnia kwota pomocy finansowej, na którą została zawarta umowa, wyniosła 2 013 tys. zł i była większa o 32,9% w porównaniu z analogiczną średnią obliczoną dla 1997 r. Głównym odbiorcą środków finansowych Narodowego Funduszu w 1998 r. były samorządy i inne jednostki komunalne (58,7%).

W 1998 r. zawarto 405 umów dotacji na kwotę 207,0 mln zł, co stanowiło 42,4% ogólnej wartości kosztorysowej dotowanych przedsięwzięć. Najwięcej umów dotacji zawarto w celu dofinansowania edukacji ekologicznej—157 (38,8% ogólnej ilości umów). W ujęciu wartościowym największe kwoty dotacji skierowano na ochronę wód — 48,5 mln zł (23,4% ogólnej wartości dotacji).

W 1998 r. zawarto 160 umów pożyczek na kwotę 930,2 mln zł, co stanowiło 29,7% wartości kosztorysowej finansowanych zadań. Najwięcej zarówno pod względem ilościowym, jak i wartościowym (58,1% ogólnej ilości umów i 53,4% wartości ogółu pożyczek)

zawarto w celu dofinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony wód.

Narodowy Fundusz finansował przedsięwzięcia ochrony środowiska w formie preferencyjnych kredytów w ramach linii kredytowych oferowanych za pośrednictwem Banku Ochrony Środowiska S.A. W 1998 r. Bank Ochrony Środowiska S.A. zawarł 622 umowy na kwotę 24 441,4 tys. zł i dokonał wypłat w wysokości 28 336 tys. zł.

W 1998 r. podjęto decyzje umorzeniowe na łączną kwotę 11 801 tys. zł. Uwzględniając decyzje podjęte w latach poprzednich, w 1998 r. umorzono pożyczki na kwotę 11 777 tys. zł.

W 1998 r. banki udzieliły 21 kredytów preferencyjnych ze środków własnych, objętych dopłatami Narodowego Funduszu do preferencyjnego oprocentowania, w łącznej kwocie 60 569,5 tys. zł. Najwięcej kredytów objętych dopłatami udzielono na zadania związane z ochroną wód i gospodarką wodną — 14 kredytów o wartości 25 063,3 tys. zł (co stanowi 41,4% ogółu kredytów objętych dopłatami).

Narodowy Fundusz posiadał udziały i akcje w 10 spółkach, prowadzących działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej (6 — spółki akcyjne, 4 — spółki z ograniczoną odpowiedzialnością), o łącznej wartości 167 981 tys. zł (w cenach nabycia). Ponadto Narodowy Fundusz był zaangażowany kapitałowo w akcje lub udziały w 62 spółkach, objęte za wierzycielności wojewodów z tytułu nie uiszczonych opłat za korzystanie ze środowiska.

4. Działalność w zakresie finansowania przedsięwzięć ochrony środowiska ze środków zagranicznych

W 1998 r. zakończono zadania i rozliczono płatności w ramach programu PHARE PL9204 oraz PHARE PL9403. Przyznane środki w łącznej wysokości 30 205 tys. ECU zostały w pełni wykorzystane. Zgodnie z planem zostało zakończone zawieranie kontraktów w ramach 5 projektów programu PHARE PL9507. Do końca grudnia 1998 r. zawarto kontrakty na realizację zadań na kwotę 7 857 tys. ECU, co stanowi 98,25% budżetu programu. Kontynuowano realizację programu PHARE PL9608. Komisja Europejska przyznała środki na realizację 3 przedsięwzięć inwestycyjnych w ramach PHARE 1998 na łączną kwotę 9 210 tys. ECU oraz wstępnie zatwierdziła 4 przedsięwzięcia na łączną kwotę 24 200 tys. ECU w programie PHARE 1999.

Przychody środków z tytułu Ekologicznego Funduszu Partnerskiego PHARE w 1998 r. wyniosły 1 792 tys. zł. W ramach Drugiego Programu Indykatorywnego wydano 1 744 tys. zł na realizację zadań szkoleniowych. Przygotowano zadania do realizacji w ramach Trzeciego Programu Indykatorywnego, przeznaczonego na dostawy specjalistycznego sprzętu ratowniczego dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenów objętych powodzią w lipcu 1997 r. Łączna wartość sprzętu wynosi 4 258 tys. zł.

Przychody z oprocentowania środków z tytułu Fińskiego Funduszu Żywnościowego wyniosły w 1998 r. 460 tys. zł, a wydatki — 773 tys. zł. W 1998 r. zatwierdzono do realizacji 6 przedsięwzięć na łączną kwotę 682 tys. USD (2 390 tys. zł), zakończono realizację 4 przedsięwzięć na łączną kwotę 180 tys. USD (631 tys. zł), kontynuowano realizację 5 przedsięwzięć na łączną kwotę 647 tys. USD (2 267 tys. zł).

Przychody środków w ramach Ekologicznego Funduszu Partnerskiego BITS wyniosły 1 336 tys. zł, a wydatki — 223 tys. zł. Środki EFP BITS zostały przeznaczone na pokrycie kosztów administracyjnych związanych z działalnością Sekretariatu Wspólnej Realizacji (Joint Implementation), utworzonego w celu realizacji postanowień Ramowej konwencji ds. zmian klimatu.

W 1998 r. przygotowany został projekt umowy pożyczki z Bankiem Światowym w celu sfinansowania programu „Ochrona środowiska na obszarach wiejskich”, którego łączny koszt wynosi 15,9 mln USD. Celem przedsięwzięcia jest pokazanie na przykładzie wybranych obszarów w Polsce nowoczesnego sposobu rozwiązywania problemu zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa.

W ramach dotacji Amerykańskiej Agencji Ochrony Środowiska (USEPA) w wysokości 300 tys. USD na realizację „Lokalnego programu działań na rzecz środowiska” zakończono w 1998 r. 5 wybranych zadań.

W 1998 r. zrealizowano 15 przedsięwzięć na łączną kwotę 10 342 tys. USD, finansowanych z pomocy Danii, Finlandii, Holandii i Szwecji. Kontynuowana była realizacja 73 przedsięwzięć na łączną kwotę 102 962 tys. USD, finansowanych z pomocy Danii, Holandii, Niemiec, Szwajcarii, Szwecji i USA.

5. Sytuacja finansowa Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dochody Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 1998 r. wyniosły 1 215,7 mln zł i pochodziły z:

- wpływów z tytułu opłat i kar za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz za szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych w wysokości 679,9 mln zł,
- wpływów z tytułu opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych w wysokości 89,0 mln zł,
- dochodów z tytułu działalności finansowej i kapitałowej, w tym odsetek od udzielonych pożyczek, w wysokości 446,8 mln zł.

Wydatki Narodowego Funduszu w wysokości 458,39 mln zł kształtowały się w 1998 r. w następujący sposób:

- dotacje na cele ekologiczne oraz geologię i górnictwo — 297,3 mln zł,
- dopłaty do kredytów — 45,5 mln zł,
- umorzenia pożyczek i kredytów — 11,8 mln zł,
- wydatki bieżące (własne) — 103,8 mln zł.

Na kwotę udzielonych dotacji składają się dotacje nieinwestycyjne w wysokości 93,41 mln zł oraz dotacje inwestycyjne w wysokości 203,88 mln zł.

Udział kosztów utrzymania Rady Nadzorczej i Zarządu i Biura Narodowego Funduszu w jego wydatkach bieżących wynosi 19% (kwotowo 19,91 mln zł).

Narodowy Fundusz wypłacił także w 1998 r. tytułem pożyczek na cele ekologiczne, geologii i górnictwa 713,7 mln zł, a należności długoterminowe Narodowego Funduszu z tytułu udzielonych pożyczek na koniec 1998 r. wyniosły 2 716,0 mln zł i zwiększyły się o 12% w stosunku do stanu na początek roku.

Zobowiązania Narodowego Funduszu z tytułu zawartych umów pożyczek, dotacji, dopłat do preferencyjnego oprocentowania kredytów, linii kredytowych i umorzeń wynosiły na koniec 1998 r. 1 118,3 mln zł. Natomiast zobowiązania z tytułu podjętych decyzji organów statutowych Narodowego Funduszu (przed zawarciem umów) wynosiły 322 mln zł.

Na koniec roku Narodowy Fundusz posiadał środki pieniężne i bony skarbowe gwarantowane przez Skarb Państwa w wysokości 585,4 mln zł. Pokrywały one 40,7% zobowiązań z tytułu zawartych umów oraz podjętych decyzji o finansowaniu przedsięwzięć. Umożliwiło to sfinansowanie zwiększonej ilości zadań w warunkach ograniczenia ustawowych wpływów Narodowego Funduszu począwszy od 1999 r.

Działalność, wyniki i sytuację finansową Narodowego Funduszu w 1998 r. i dwóch latach poprzednich charakteryzują następujące dane liczbowe:

w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	1996 r.	1997 r.	1998 r.	<u>1998 r.</u> 1997 r. %
1	2	3	4	5	6
1	Udzielona pomoc na cele ekologiczne — bez geologii i górnictwa (pożyczki, dotacje, dopłaty i umorzenia)	1.137.201	1.056.145	972.584	92
2	Udzielona pomoc na rzecz geologii i górnictwa (pożyczki i dotacje)	132.058	101.063	96.732	96
3	Należności na koniec roku z tytułu opłat eksploatacyjnych oraz koncesyjnych	128.125	188.129	251.755	134
4	Należności na koniec roku z tytułu spłat rat kapitałowych	1.954.044	2.453.267	2.715.975	111
5	Zobowiązania na koniec roku z tytułu zawartych umów pożyczek i dotacji	883.391	819.806	1.058.812	129
6	Wartość udziałów i akcji w spółkach (w cenach nabycia)	111.911	165.662	167.981	101
7	Uzyskana nadwyżka (zysk bilansowy) przychodów własnych nad kosztami	221.479	250.023	280.055	112
8	Stan funduszu własnego na koniec roku	2.285.382	2.973.361	3.730.649	126
9	Stan środków finansowych na koniec roku	96.073	160.196	585.382	365
10	Stan środków pieniężnych zagranicznych na koniec roku	39.762	32.792	38.548	118

6. Procedury wyboru zadań do dofinansowania

W 1998 r. wprowadzono nowy system rozpatrywania i wyboru zadań do finansowania ze środków krajowych Narodowego Funduszu. System ten przewiduje dwa terminy składania wniosków (tzw. sesja zimowa i sesja letnia) oraz dwa etapy kwalifikacji przedsięwzięć (karta informacyjna i wniosek szczegółowy). Przyjęte procedury i kryteria oceny wniosków pozwalają na porównanie efektywności ekologicznej i ekonomicznej przedsięwzięć w ramach danej dziedziny i wybór najlepszych, a także przyczyniają się do usprawnienia procesu podejmowania decyzji.

Podsumowanie

Ocenia się, że w 1998 r. ok. 28% nakładów na ochronę środowiska w Polsce pochodziło ze środków Naro-

dowego, wojewódzkich i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Udział Narodowego Funduszu w finansowaniu inwestycji ochrony środowiska w Polsce w 1998 r. sięgał 11%.

Należy podkreślić, że udział Narodowego Funduszu w finansowaniu inwestycji ochrony środowiska powoduje tzw. efekt mnożnikowy. Polega on na tym, że każda złotówka wydatkowana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchamia środki własne podmiotów realizujących te inwestycje, ale również środki finansowe pochodzące od innych instytucji, takich jak fundacje, banki komercyjne czy międzynarodowe instytucje finansowe. To właśnie oferowane przez fundusze ochrony środowiska preferencyjne warunki finansowania zachęcają podmioty do inwestowania w ochronę środowiska.